

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 31/2006 vp

Hallituksen esitys laeiksi vankeuslain 12 luvun ja tutkintavankeuslain 8 luvun muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 21 päivänä marraskuuta 2006 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen vankeuslain 12 luvun ja tutkintavankeuslain 8 luvun muuttamisesta (HE 261/2006 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 59/2006 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Ulla Mohell, oikeusministeriö
- apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

- lakimies Marko Oresmaa, Rikosseuraamusvirasto
- vankilan johtaja Pasi Oksa, Riihimäen vankila
- puheenjohtaja Jari Tuomela, Vankilavirkailijain Liitto VVL ry
- professori Pekka Koskinen.

Valiokunnan valtuuskunta teki 10 päivänä tammikuuta 2007 yhdessä perustuslakivaliokunnan valtuuskunnan kanssa vierailun Vantaan ja Helsingin vankiloihin. Vierailua isännöivät

- pääjohtaja Esa Vesterbacka, Rikosseuraamusvirasto
- osastopäällikkö Jarmo Littunen, oikeusministeriö
- aluevankilan johtaja Marjatta Kaijalainen, Etelä-Suomen vankeinhoitoalue
- vankilan johtaja Tuomo Junkkari, Vantaan vankila
- apulaisjohtaja Aimo Koivisto ja apulaisjohtaja Irene Litmanen, Helsingin vankila.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi vankeuslain ja tutkintavankeuslain vankien kirjeenvaihtoa koskevia säännöksiä siten, että viranomaisen toimivaltuudet vankien kirjeiden avaamiseen ja lukemiseen laajenisivat. Myös kirjeiden

tarkastamista koskevia toimivaltasäännöksiä täsmennettäisiin.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan ensi tilassa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Ehdotettujen muutosten tarve

Vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa koskeva mittava kokonaisuudistus tuli pitkään kestäneen valmistelutyön jälkeen voimaan 1 päivänä lokakuuta 2006. Tuossa yhteydessä säädettiin mm. vankeuslaki (767/2005) ja tutkintavankeuslaki (768/2005). Näissä laeissa säännellään kattavasti vankien ja tutkintavankien asema vankilassa, myös heidän oikeutensa pitää yhteyksiä sen ulkopuolelle.

Vankeuslaki ja tutkintavankeuslaki säädettiin lakivaliokunnan mietintöjen pohjalta ja perustuslakivaliokunnan annettua niistä lausuntonsa. Lakivaliokunta ehdotti perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella molemmissa laeissa muutettaviksi mm. hallituksen esitykseen sisältyneitä säännöksiä vankien ja tutkintavankien kirjeenvaihdosta. Muutoksilla tarkennettiin niitä edellytyksiä, joilla kirjeitä saadaan avata ja lukea.

Hyvin pian uusien lakien voimaantulon jälkeen ilmeni, että uutta lainsäädäntöä ei kirjeenvaihdon tarkastuksessa kyetä vaikeuksista soveltamaan laissa edellytetyllä tavalla. Syitä tähän on lakivaliokunnan saamien selvitysten mukaan useita. Ensinnäkin vankiloissa postin tarkastukseen käytettävissä olevaa henkilökuntaa ei ole riittävästi suhteessa niihin päivittäin saapuvan postin määrään. Toiseksi tarkastustoiminnassa tarvittavia apuneuvoja on varsin niukalti ja ne ovat osittain vanhakantaisia. Kolmanneksi hallituksen esityksessä ehdotettu ja sittemmin toteutettu tarkastuksen toimittamiseen liittyvä päätöksentekojärjestelmä on osoittautunut joustamattomaksi, koska toimivalta on siinä osoitettu virkahierarkiassa liian korkealle. Neljänneksi lain säännösten tulkinta on jäljempänä yksityis-

kohtaisissa perusteluissa tarkemmin selostettavain tavoin erkaantunut siitä, mitä lakien eduskuntakäsittelyn aikana tarkoitettiin.

Kaikki edellä mainitut seikat ovat vankiloiden kokemusten mukaan johtaneet siihen, että niihin postin mukana kulkeutuvan käteisen rahan samoin kuin niihin tätä kautta päätyneiden huumausaineiden määrä on kasvanut. Postin tarkastaminen on vankiloiden esittämien tietojen mukaan myös hidastunut ja sitoo nyt aiempaa enemmän henkilökuntaa. Tästä aiheutuu myös se, että postin toimittaminen vastaanottajille kestää pitkään. Saatujen tietojen mukaan nimenomaan nyt esillä olevaa tarkastustoimintaa koskevien uudistusten vaikutukset on vankiloissa koettu laitosturvallisuuden kannalta kielteisiksi.

Lakivaliokunta toteaa, että lain muuttaminen näin pian sen voimaantulon jälkeen on poikkeuksellista ottaen erityisesti huomioon vankeuslain ja tutkintavankeuslain huolellinen valmistelu. Valiokunnan mielestä nyt ehdotettujen muutosten tueksi on kuitenkin esitetty niin vahvoja syitä, että lainsäädännön tarkistamiseen on olemassa painava yhteiskunnallinen tarve. Samalla valiokunta kuitenkin painottaa sitä, että koetut ongelmat eivät johdu yksinomaan lainsäädännöstä vaan ovat edellä esitetyin tavoin monen eri tekijän summa. Tämän vuoksi valiokunta pitää hyvin tärkeänä, että Vankeinhoitolaitoksen mahdollisuuksia tehokkaaseen postin tarkastustoimintaan kehitetään myös hankkimalla tähän tarkoitukseen ajanmukaista välineistöä. Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä erityistä huomiota tarpeeseen mahdollisimman nopeasti lisätä huumekoirien määrää.

Esityksen sisältämät lakiehdotukset

Hallituksen esitys sisältää lakiehdotukset vankeuslain 12 luvun ja tutkintavankeuslain 8 luvun muuttamisesta. Viime vuoden lopulla tuli voimaan myös uusi laki poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta (841/2006). Tätä lakia koskevassa hallituksen esityksessä todettiin (ks. HE 90/2005 vp, s. 58/II) tutkintavankien yhdenvertaisuuden edellyttävän, että tutkinta-

vankeja koskevat säännökset ovat samanlaisia riippumatta siitä, ovatko he vankilassa vai poliisin huostassa. Mainitun lain säännösten yhdenmukaisuus tutkintavankeuslain kanssa pyrittiin varmistamaan sekä hallituksen esitystä valmisteltaessa että lain eduskuntakäsittelyn aikana. Tämän yhdenmukaisuuden säilyttämiseksi lakivaliokunta ehdottaa, että myös poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettua lakia muutetaan jäljempänä yksityiskohtaisista perusteista tarkemmin ilmenevin tavoin.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki vankeuslain 12 luvun muuttamisesta

12 luku. Kirjeenvaihto ja puhelut

1 §. Kirjeenvaihto ja kirjeiden tarkastaminen. Pykälän voimassa olevan 1 momentin kolmannen virkkeen mukaan kirje tai muu postilähetys saadaan avata, jos yksittäistapauksessa on perusteltua syytä epäillä, että se sisältää lain 9 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja kiellettyjä esineitä tai aineita. Ehdotetun muutoksen mukaan kirje tai muu postilähetys saadaan avaamisen lisäksi tällaisissa tapauksissa myös tarkastaa sitä lukematta.

Kuten perustuslakivaliokunta lausunnossaan toteaa, ehdotuksessa on kyse säännöksen nykyisen sanamuodon täsmentämisestä. Säännös ei ole kuitenkaan sanonnallisesti onnistunut, koska se ei selkeästi viittaa kieltoon lukea postilähetyksen sisältämää luottamuksellista viestiä. Tämän vuoksi lakivaliokunta on tarkistanut säännöksen muotoilua.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan säännöksessä käytetyn sanan "yksittäistapauksessa" on valiokunnan alkuperäisestä tarkoituksesta poiketen soveltamiskäytännössä tulkittu viittaavan vain yksittäiseen postilähetykseen eikä esimerkiksi sen vastaanottajaan liittyviin syihin. Säännöksen tulkinnan selventämiseksi valiokunta ehdottaa, että kyseinen sana poistetaan. Tällöin avaamiseen ja tarkastamiseen johtava "perusteltu syy" voi liittyä esimerkiksi lähetykseen itseensä, sen vastaanottajaan ja hä-

nen käyttäytymiseensä vankilassa tai postilähetyksen lähettäjän aiemmasta toiminnasta saatuihin kokemuksiin. Valiokunta korostaa kuitenkin säännöksen soveltamisen myös jatkossa edellyttävän, että avaamisen ja tarkastamisen tueksi on oltava jokin edellä mainitun kaltaisiin seikkoihin liittyvä konkreettinen syy.

Momentin uudeksi neljänneksi virkkeeksi ehdotetaan hallituksen esityksessä säännöstä, jonka mukaan kirje tai muu postilähetys voidaan avata "esineen tarkastamiseksi", jos kirjeen muodosta tai koosta voidaan päätellä, että se sisältää muutakin kuin luottamuksellisen viestin. Menettelyn osalta säännöksessä viitataan lain 16 luvun 2 §:ään.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan huomauttanut, että tavaraa sisältävää postipakettia ei sinänsä ole pidettävä perustuslaissa tarkoitettuna luottamuksellisena viestinä ja että tämän kannan valossa ehdotettu säännös ei ole perustuslain kannalta ongelmallinen. Se on kuitenkin pitänyt asianmukaisena, että toimenpiteen tarkoituksena säädetään — esineen tarkastamisen asemesta — sen selvittäminen, sisältääkö postilähetys kiellettyjä esineitä tai aineita. Lakivaliokunta ehdottaa, että säännöksen sanamuotoa tarkistetaan tämän mukaisesti.

Perustuslakivaliokunta katsoo lausunnossaan myös, että ehdotettua säännöstä on syytä tämentää sisällyttämällä siihen nimenomainen kielto lukea postilähetyksessä mahdollisesti olevaa luottamuksellista viestiä. Lakivaliokunta ehdottaa säännöstä muutettavaksi esitetyllä tavalla.

Perustuslakivaliokunnan huomautuksen vuoksi lakivaliokunta on myös tarkastellut säännöksessä olevaa viittausta lain 16 luvun 2 §:ään. Kyseinen säännös koskee vankien asuintilojen ja heidän vankilan alueella olevan omaisuutensa tarkastamista. Lakivaliokunnan mielestä postilähetyksien tarkastaminen on syytä säännösten alkin pitää tällaisesta toiminnasta selvästi erillisenä menettelynä. Siksi valiokunta on poistanut mainitun viittauksen.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi kokonaan uusi säännös, joka koskee vain suljettuja vankiloita ja vain sinne saapuvia kirjeitä.

Sen mukaan tällaisessa vankilassa olevalle vangille saapunut kirje tai muu postilähetys saadaan aina avata ja sen sisältö tarkastaa sitä lukematta.

Koska ehdotettu säännös mahdollistaa kaikkien sen soveltamisalaan kuuluvien postilähetysten avaamisen, perustuslakivaliokunta on lausunnossaan pitänyt sitä hyvin laajana. Toisaalta se on katsonut, että suljetuissa vankiloissa olevien henkilökohtainen turvallisuus muodostaa sellaisen painavan ja hyväksyttävän lisäsyyn, jonka vuoksi on perusteltua pyrkiä tehokkaasti estämään kiellettyjen aineiden ja esineiden kulkeutuminen niihin. Tästä näkökulmasta perustuslakivaliokunta on pitänyt asianmukaisena, että ehdotettu säännös on rajattu koskemaan vain vankilaan saapuvia lähetyksiä. Se on kuitenkin kiinnittänyt huomiota siihen, että itse säännöstekstissä ei ole mitään mainintaa avaamisen ja tarkastamisen tarkoituksesta. Tämän vuoksi lakivaliokunta ehdottaa säännöstä täydennettäväksi niin, että lähetyksen saa avata sen tutkimiseksi, sisältääkö se pykälässä tarkoitettuja kiellettyjä esineitä tai aineita.

Pykälän 3 momentiksi ehdotetaan otettavaksi voimassa olevan lain 2 momentti muuttamattomana.

Lakivaliokunnan mielestä ehdotuksen mukainen pykälän sisäinen systematiikka jää epäselväksi. Ehdotuksen mukaan 1 momentissa säädetäisiin sekä lähetyksen tarkastamisesta niitä avaamatta että oikeudesta avata lähetyksiä. Käytännössä useimmin sovellettava, suljettuihin vankiloihin tulevia lähetyksiä koskeva säännös lähetyksen avaamisesta olisi kuitenkin sijoitettuna erilliseksi 2 momentiksi.

Pykälän selkeyttämiseksi lakivaliokunta ehdottaa sen muotoiltavaksi niin, että 1 momenttiin otetaan perussäännös vangin oikeudesta kirjeenvaihtoon ja säännös siitä, missä tarkoituksessa lähetykset saadaan tarkastaa niitä avaamatta. Pykälän 2 momenttiin valiokunta ehdottaa keskitettäväksi kaikki lähetyksen avaamiseen oikeuttavat säännökset. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että momentin yksinkertaistamiseksi lähetyksen sisältämien esineiden tutkimiseen liittyvät säännökset yhdistetään.

Valiokunta on lisäksi tarkistanut pykälän ot-sikkaa sen sisältöä paremmin vastaavaksi.

Tarkastusta varten avatut kirjeet toimitetaan vangille uudelleen suljettuna. Tästä säädetään vankeudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (509/2006) 39 §:n 2 momentissa. Valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että säännöksestä ei käy ilmi, millä tavoin sulkeminen on tehtävä. Sen mielestä oikeusministeriön on syytä harkita sääntelyn täsmentämistä tältä osin. Sama koskee tutkintavankeudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (510/2006) 11 §:n 2 momenttia.

2 §. Kirjeen lukeminen ja jäljennöksen ottaminen. Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan vangille saapunut tai häneltä peräisin oleva kirje, muu postilähetys tai viesti saadaan lukea, jos se on yksittäistapauksessa perustellusta syytä tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi perusteltua syytä tarkentavina määreinä maininta kyseisen vangin rikostaustasta, vankeusaikaisesta käyttäytymisestä tai postilähetyksen lähettäjistä.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että kynnys luottamuksellisen viestin lukemiseen on myös ehdotetussa säännöksessä korkea ja toimenpiteen ankaruutta oikeasuhtaisesti vastaava. Se ei ole pitänyt ehdotusta perustuslain kannalta ongelmallisena.

Lakivaliokunnan mielestä ehdotettu säännös on vankiloiden toiminnan kannalta tarkoituksenmukainen, minkä vuoksi valiokunta puoltaa sen ottamista lakiin. Valiokunta on kuitenkin kiinnittänyt huomiota siihen, että momenttiin lisättäväksi ehdotettujen määreiden joukossa ei mainita itse postilähetykseen liittyvää syytä. Käytännössä on kuitenkin mahdollista, että säännöksessä tarkoitettu perusteltu epäily liittyy esimerkiksi vangilta peräisin olevien kirjeiden osalta itse lähetykseen, kuten vastaanottajan henkilöön ja hänen aiempaan toimintaansa. Tämän vuoksi lakivaliokunta ehdottaa, että momenttiin lisätään maininta postilähetykseen liittyvistä seikoista.

Valiokunta on samalla tarkentanut momentissa käytettyjä sanontoja. Koska nyt muutettavaksi ehdotettu momentti koskee kirjeiden lisäksi myös muita postilähetyksiä ja viestejä, valiokunta on myös tarkistanut pykälän otsikkoa.

4 §. Kirjeenvaihto asiamiehen kanssa. (Uusi) Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttia täsmennettäväksi niin, että siinä tarkoitettu tarkastus suoritetaan lähetyksen sisältämää viestiä lukematta. Koska luvun 1 §:n nykyinen 2 momentti ehdotetaan siirrettäväksi sanotun pykälän 3 momentiksi, on myös nyt esillä olevaan momenttiin sisältyvää viittausta tarkistettava.

8 §. Kirjeenvaihto ja puhelut varmuusosastolla. (Uusi) Pykälän 1 momentissa säädetään niistä edellytyksistä, joilla varmuusosastolla olevalta vangilta peräisin oleva tai hänelle saapunut kirje tai muu postilähetykset saadaan lukea. Lakivaliokunnan vankeuslain säätämisen yhteydessä esittämien syiden vuoksi (ks. LaVM 10/2005 vp, s. 12/II) viestin lukemisen edellytykset täyttyvät varmuusosastolla helpommin kuin tavalliselle osastolle sijoitetun vangin kohdalla. Momenttiin sisältyvä viestin lukemisen tarkoitusta määrittävä luettelo on nykyisessä laissa kuitenkin sama kuin 2 §:n 1 momentissa, jota edellä on ehdotettu muutettavaksi. Jotta oikeus viestin lukemiseen ei varmuusosastolla 2 §:ään ehdotetun muutoksen vuoksi suhteellisesti kapenisi, on vastaava muutos tehtävä nyt esillä olevaan momenttiin. Lisäksi voimassa olevasta säännöksestä on — samoin kuin 2 §:ää koskevassa ehdotuksessa on tehty — poistettava tulkintaongelmia aiheuttanut "yksittäistapauksessa"-sana.

Valiokunta on selvyiden vuoksi lisännyt momentin loppuun viittauksen myös menettelyä ja päätösvaltaa koskeviin luvun 10 ja 11 §:ään.

11 §. Päätösvalta. Pykälän 1 momentissa säädetään siitä, kuka on toimivaltainen päättämään kirjeen ja muun postilähetyksen tarkastamisesta. Momenttiin ehdotetun muutoksen mukaan toimivalta tarkastamisesta ja avaamisesta päättämiseen siirrettäisiin valvonnan esimiestehtävissä toimivalta virkamieheltä alemmalle tasolle eli ohjaus- tai valvontatehtävissä toimivalle

virkamiehelle. Suljettuihin vankiloihin saapuvien kirjeiden osalta ehdotetaan kuitenkin, että päätöksen kirjeen avaamisesta tekisi edelleen valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

Lakivaliokunta pitää perusteltuna, että tarkastustoiminnan joutuisuuden ja sujuvuuden takaamiseksi nykyistä päätöksentekotasoa lasketaan. Valiokunnan mielestä hallituksen esityksessä ei ole kuitenkaan esitetty syitä sille, että tästä perusratkaisusta huolimatta suljettuihin vankiloihin saapuvien kirjeiden avaamisen osalta päätöksentekotoimivalta säilytettäisiin edelleen esimiestasolla. Koska lähetyksen avaamisen ja sen sisällön tarkastamisen yhteydessä ei ole oikeutusta tutustua luottamuksellisen viestin sisältöön, lakivaliokunta ehdottaa, että päätöksen myös näissä tapauksissa voi tehdä ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

Samalla valiokunta on tarkistanut säännöksen alkuosan sanamuodon vastaamaan 1 §:n 2 momentissa käytettyjä sanontoja.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan huomauttanut, että laissa ei ehdoteta rajoitettavaksi viestien lukemiseen oikeutettujen virkamiesten piiriä. Luottamuksellisten viestien salaisuuden suojan kannalta on sen mielestä kuitenkin tärkeää, että tällainen toimivalta annetaan vain joillekin tehtävään nimetyille virkamiehille.

Lakivaliokunta pitää perustuslakivaliokunnan esittämää rajausta aiheellisenä. Voimassa olevan lain 11 §:n 2 momentin mukaan kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin lukemisesta, pidättämisestä ja jäljennöksen ottamisesta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies. Nykysääntely ei lakivaliokunnan arvion mukaan ole tarkoituksenmukainen, minkä vuoksi lukemiseen oikeutettujen virkamiesten piiriä on tässä yhteydessä tarpeen muuttaa. Uusi rajausta on kuitenkin syytä tehdä joustavasti siten, että tehtävää suorittavaa henkilöstöä on käytännön vaatimuksiin nähden riittävästi mutta samalla yksittäisessä vankilassa niin vähän kuin mahdollista. Lisäksi valvonnan kannalta on perusteltua, että on jatkuvasti selvää, ketkä tällaisesta toiminnasta konkreettisesti vastaavat. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan koulutuksensa puolesta tällai-

seen tehtävään soveltuvat parhaiten valvonnan esimiestehtävissä toimivat virkamiehet. Koska viestin lukeminen voi antaa aiheen päättää myös siitä, että viestistä otetaan jäljennös taikka että lähetys tai viesti pidätetään, on päätöksentekotoimivalta myös näistä toimenpiteistä osoitettava samoille henkilöille kuin oikeus viestin lukemiseen. Valiokunnan mielestä tehtäviä suorittavien henkilöiden nimeäminen on sopivinta antaa kunkin vankilan turvallisuudesta vastaavan virkamiehen tehtäväksi. Viestien lukemiseen oikeutettuja henkilöitä voi luonnollisesti olla samanaikaisesti useita.

Edellä esitetyistä syistä lakivaliokunta ehdottaa pykälän 2 *momenttia* muutettavaksi niin, että kirjeiden ja muiden postilähetysten sisältämiä viestejä sekä muita viestejä saavat lukea ja jäljennöksen ottamisesta sekä lähetyksen tai viestin pidättämisestä päättää turvallisuudesta vastaava virkamies tai hänen tällaisiin tehtäviin erikseen nimeämänsä valvonnan esimiestehtävissä toimivat virkamiehet. Viestin voivat ehdotetun säännöksen mukaan kuitenkin lukea myös ne Vankeinhoitolaitoksen virkamiehet, joilla henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annetun lain (422/2002) 15 §:n 2 momentin mukaan on oikeus käsitellä turvallisuustietorekisterin tietoja. Tämä on tarpeen vankiloiden käytännön toiminnan kannalta, sillä näillä henkilöillä on tehtäviensä vuoksi mahdollisuus havaita viesteistä sellaista, mitä niistä muutoin saattaisi olla vaikea lukea.

11 a §. Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto. (Uusi) Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan pitänyt aiheellisena, että esityksen jatkokäsittelyssä selvitetään, onko sääntely luottamuksellisia viestejä vankiloissa käsittelevien virkamiesten salassapitovelvollisuudesta ajanmukaista. Saatujen tietojen mukaan vankiloissa toimivien virkamiesten salassapitovelvollisuus perustuu nykyisellään lähinnä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin (621/1999). Koska vangeille saapuvien tai heiltä peräisin olevien kirjeiden ja muiden postilähetysten tai viestien ei voida katsoa kuuluvan mainitun lain soveltamisalaan, niitä käsittelevien virkamies-

ten salassapitovelvollisuuden laajuus ja sen oikeudellinen peruste ovat nykyisellään epäselviä.

Tämän vuoksi lakivaliokunta ehdottaa, että lakiin lisätään tässä yhteydessä uusi pykälä, jossa säädetään vankien viestintää tämän luvun perusteella tarkkailevien virkamiesten salassapitovelvollisuudesta. Pykälän 1 *momentti* kattaa sekä kiellon oikeudettomasti paljastaa tällaisessa tehtävässä saatua tietoa että kiellon käyttää sitä omaksi tai toisen hyödyksi taikka toisen vahingoksi. Ensin mainittu kielto koskee nimenomaisesti vain tiedon oikeudetonta paljastamista, eikä sillä estetä esimerkiksi lain 19 luvun 2 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tekemistä poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle. Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto ovat voimassa myös sen jälkeen, kun virkamies eroaa viranomaisen palveluksesta tai kyseisen tehtävän hoitaminen muutoin päättyy.

Aineellisesti säännöksessä tarkoitettu salassapitovelvollisuus koskee sekä viestin varsinaista sisältöä että viestinnän osapuoliin liittyviä tunnistamistietoja. Tämä johtuu siitä, että perustuslakivaliokunta on vakiintuneessa käytännössään katsonut myös viimeksi mainittujen kuuluvan luottamuksellisen viestin salaisuuden piiriin, joskaan ei sen ydinalueelle (ks. esim. PeVL 23/2006 vp, PeVL 16/2004 vp, PeVL 10/2004 vp ja PeVL 9/2004 vp). Säännös kattaa kaikki nyt esillä olevassa luvussa tarkoitetut eri viestintätavat.

Tulkintaongelmien välttämiseksi valiokunta ehdottaa, että pykälän 2 *momenttiin* otetaan tiedon luovuttamista koskeva erityissäännös. Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, 1 momentissa tarkoitetun tiedon saa luovuttaa myös sellaiselle virkamiehelle, joka sitä välttämättä tarvitsee nyt esillä olevan lain mukaisten tehtävien hoitamiseksi. Tällainen tarve saattaa liittyä esimerkiksi laitosturvallisuuden ylläpitämiseen tai vankien sijoittamista koskeviin kysymyksiin.

Johtolause. Edellä 4, 8 ja 11 §:ään ehdotettujen muutosten samoin kuin lakiin lisättäväksi ehdotetun 11 a §:n vuoksi on lakiehdotuksen johtolauseetta tarkistettava.

2. Laki tutkintavankeuslain 8 luvun muuttamisesta

8 luku. Kirjeenvaihto ja puhelut

1 §. Kirjeenvaihto ja kirjeiden tarkastaminen. Lakivaliokunta ehdottaa pykälän momenttijakoa selkeyttäväksi niin, että säännös kirjeen ja muun postilähetyksen tarkastamisesta ilman sen avaamista jää pykälän 2 momenttiin ja että avaamiseen oikeuttavat säännökset keskitetään 3 momenttiin.

Viimeksi mainittuun momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan tutkintavangille saapunut kirje tai muu postilähetykseen saatava avata ja sen sisältö tarkastaa sitä lukematta. Säännöksen soveltamisala ei ole vankeuslain 12 luvun 3 §:ään ehdotetun säännöksen tapaan rajattu suljettuihin laitoksiin. Tämä johtuu tutkintavankeuslain 2 luvun 1 §:n 2 momentista, jonka mukaan tutkintavankia ei voida sijoittaa avolaitokseen. Säännöksen soveltamisalaa rajaa ainoastaan se, että sen mukainen avaamis- ja tarkastusoikeus koskee vain tutkintavangille saapuvia mutta ei häneltä peräisin olevia lähetyksiä.

Säännöksen laajasta soveltamisalasta huolimatta lakivaliokunta puoltaa sen ottamista lakiin. Kuten perustuslakivaliokunta lausunnossaan huomauttaa, viranomaisilla voi olla hyväksyttäviä syitä epäillä minkä tahansa suljettuun vankilaan saapuneen lähetyksen saattavan sisältää kiellettyjä esineitä tai aineita esimerkiksi siitä riippumatta, miltä lähetyksen muodoltaan näyttää, kenen vastaanotettavaksi se on osoitettu tai kuka on merkitty sen lähettäjäksi. Ilman ehdotetun kaltaista yleistä säännöstä olisi myös vaarana, että erityisesti pitkään tutkintavankeudessa olevia henkilöitä alettaisiin käyttää tosiasiasa ns. vankeusvangeille tarkoitettujen lähetysten perille toimittamiseen ja siis vankeuslakiin ehdotetun tarkastusoikeutta koskevan säännöksen kiertämiseen.

Lakivaliokunta on kuitenkin kiinnittänyt huomiota siihen, että tällainen yleinen tutkintavangeille saapuvia kirjeitä ja muita postilähetyksiä koskeva säännös tekee osittain tarpeettomiksi hallituksen esityksen mukaisen pykälän 2 momentin toisen ja kolmannen virkkeen. Tämän

vuoksi valiokunta ehdottaa, että tutkintavangeille saapuvien lähetysten avaamisoikeutta koskeva yleinen säännös sijoitetaan valiokunnan ehdottaman momenttijaon mukaisen 3 momentin ensimmäiseksi virkkeeksi ja että muu osa momentista rajoitetaan koskemaan vain tutkintavangilta peräisin olevia kirjeitä ja muita postilähetyksiä. Samalla valiokunta ehdottaa, että momentin sanamuoto muutetaan vastaamaan 1. lakiehdotuksen 12 luvun 1 §:n 2 momenttia.

2 §. Kirjeen lukeminen ja jäljennöksen ottaminen. Valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 momenttiin tehdään vastaavat muutokset kuin edellä 1. lakiehdotuksen 12 luvun 2 §:n 1 momenttiin.

4 §. Kirjeenvaihto asiamiehen kanssa. (Uusi) Valiokunta ehdottaa, että pykälän 2 momenttiin tehdään vastaavat muutokset kuin edellä 1. lakiehdotuksen 12 luvun 4 §:n 2 momenttiin.

9 §. Päätösvalta. Valiokunta ehdottaa, että pykälää muutetaan samalla tavoin kuin 1. lakiehdotuksen 12 luvun 11 §:n 1 ja 2 momenttia.

9 a §. Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto. (Uusi) Edellä 1. lakiehdotuksen 12 luvun 11 a §:n kohdalla esittämänsä viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että lakiin otetaan uusi vaitiolovelvollisuutta ja hyväksikäyttökieltoa koskeva pykälä.

Johtolause. Valiokunnan 4 ja 9 §:ään ehdottamien muutosten sekä ehdotetun uuden 9 a §:n vuoksi on lakiehdotuksen johtolauseetta tarkistettava.

3. Laki poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 6 luvun muuttamisesta (Uusi lakiehdotus)

6 luku. Kirjeenvaihto ja puhelut

1 §. Kirjeenvaihto ja kirjeiden tarkastaminen. Valiokunta ehdottaa, että pykälää muutetaan samalla tavoin kuin 2. lakiehdotuksen 8 luvun 1 §:ää.

2 §. *Kirjeen lukeminen.* Valiokunta ehdottaa, että pykälään tehdään vastaavat muutokset kuin edellä 2. lakiehdotuksen 8 luvun 2 §:n 1 momenttiin.

4 §. *Kirjeenvaihto asiamiehen kanssa.* Valiokunta ehdottaa, että pykälän 2 momenttiin tehdään vastaavat muutokset kuin edellä 2. lakiehdotuksen 8 luvun 4 §:n 2 momenttiin.

8 §. *Päätösvalta ja -menettely.* Valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentin sanontaa täsmennetään vastaamaan 2. lakiehdotuksen 8 luvun 9 §:n 1 momenttiin ehdotettua muutosta.

Edellä 1. lakiehdotuksen 12 luvun 11 §:n kohdalla esittämiinsä perusteluihin viitaten valiokunta ehdottaa, että pykälän 2 momenttiin otetaan säännös, jonka mukaan viestin lukemiseen ovat oikeutettuja vain säilytystilan esimies tai tällaisiin tehtäviin erikseen nimetyt pidättämiseen oikeutetut virkamiehet. Kyse on pysyvästä määräyksestä tällaisiin tehtäviin. Lakivaliokunnan mielestä lukemiseen oikeutettujen virkamiesten piiriä voidaan näin sopivalla tavalla rajoittaa perustuslakivaliokunnan lausunnossa ilmaiseman tarkoituksen mukaisesti.

8 a §. *Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto. (Uusi)* Nyt esillä olevan lain mukaisia tehtäviä hoitavat virkamiehet ovat kaikki poliisin henkilöstöä. Heidän vaitiolovelvollisuutensa perustuu poliisilain (493/1995) 43 §:ään, jonka 1 momentissa viitataan tältä osin valtion virkamieslain (750/1994) 17 §:ään. Siinä puolestaan viitataan edelleen viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin ja muuhun lainsäädäntöön. Vaitiolovelvollisuuteen kohdistuu tämän vuoksi samanlainen täydentävän sääntelyn tarve kuin edellä 1. lakiehdotuksen 12 luvun 11 a §:n kohdalla on esitetty.

Poliisin henkilöstön osalta viranhoidossa saadun tiedon hyväksikäyttökiellosta on nimenomainen säännös poliisilain 43 §:n 2 momentissa. Hyväksikäyttökielto on siinä kuitenkin rajattu vain toisen henkilön yksityisyyteen kuulu-

viin seikkoihin, minkä lisäksi kiellon edellytyksenä on, että tällaisten seikkojen ilmitulo voi aiheuttaa kyseiselle henkilölle haittaa tai vahinkoa. Näin ollen hyväksikäyttökielto on poliisilain mukaan jonkin verran suppeampi kuin se on edellä 1. ja 2. lakiehdotukseen lisättäviksi ehdotettujen säännösten mukaan. Lakivaliokunnan mielestä ei ole perusteltua, että vaikkapa kirjeenvaihdon tarkastamisen yhteydessä saadun tiedon hyväksikäyttöä koskevan kiellon laajuus riippuu siitä, onko tutkintavanki tiedon saamisen aikaan ollut rangaistuslaitoksessa vai onko hän tutkintavankeuslain 2 luvun 1 §:n 3 momentin perusteella ollut sijoitettuna poliisin ylläpitämään tutkintavankien säilytystilaan.

Tämän vuoksi lakivaliokunta ehdottaa, että myös nyt esillä olevaan lakiin lisätään erityinen kirjeenvaihdon ja puhelujen valvonnassa saatuihin tietoihin liittyvä vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto. Valiokunta huomauttaa samalla siitä, että tämänkin säännöksen mukainen vaitiolovelvollisuus estää vain oikeudettoman tiedon ilmaisemisen, joten nyt esillä olevan luvun mukaisessa tarkastustoiminnassa saatua tietoa voidaan yhä luovuttaa esimerkiksi poliisilain 43 §:n 4 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa.

Pykälän 2 momenttiin valiokunta ehdottaa otettavaksi 1. lakiehdotuksen 12 luvun 11 a §:ää ja 2. lakiehdotuksen 8 luvun 9 a §:ää vastaavan säännöksen. Sen mukaan muualla laissa säädetyn lisäksi 1 momentissa tarkoitettua tiedon saa luovuttaa virkamiehelle, joka sitä välttämättä tarvitsee nyt esillä olevan lain mukaisten tehtävien hoitamiseksi. Lisäksi valiokunta ehdottaa selvytyden vuoksi säädettäväksi myös siitä, että tiedon saa luovuttaa silloinkin, kun se on välttämätöntä saman luvun nojalla suoritettavan toimenpiteen tarkoituksen toteuttamiseksi. Säännöksellä mahdollistetaan muun muassa se, että tieto 2 §:n nojalla luetun viestin sisällöstä voidaan antaa, jos rikoksen estäminen tai kolmannen henkilön turvallisuuden suojeleminen sitä välttämättä edellyttää.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa,

että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksytään uusi 3. lakiehdotus (Valiokunnan uusi lakiehdotus).

Valiokunnan muutosehdotukset**1.****Laki****vankeuslain 12 luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 23 päivänä syyskuuta 2005 annetun vankeuslain (767/2005) 12 luvun 1 §, 2 §:n 1 momentti, 4 §:n 2 momentti, 8 §:n 1 momentti sekä 11 §:n 1 ja 2 momentti sekä
lisätään lukuun uusi 11 a § seuraavasti:

12 luku

Kirjeenvaihto ja puhelut

1 §

Kirjeenvaihto ja postilähetysten tarkastaminen

Vangilla on oikeus kirjeenvaihtoon. Vangille saapunut tai vangilta peräisin oleva suljettu kirje tai muu postilähetys saadaan tarkastaa läpivalaisemalla tai muulla vastaavalla tavalla sitä avaamatta sen tutkimiseksi, sisältääkö se 9 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä. (Poist.)

Vangille saapunut tai vangilta peräisin oleva kirje tai muu postilähetys saadaan avata ja sen sisältö tarkastaa lähetyksen sisältämää viestiä lukematta, jos lähetyksen muodosta tai koosta voidaan päätellä, että se sisältää muutakin kuin luottamuksellisen viestin, tai jos muutoin on perusteltua syytä epäillä, että se sisältää 1 momentissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä.

Tässä momentissa säädetyn estämättä saadaan suljetussa vankilassa olevalle vangille saapunut kirje tai muu postilähetys kuitenkin avata ja sen sisältö tarkastaa lähetyksen sisältämää viestiä lukematta sen selvittämiseksi, sisältääkö se mainitunlaisia aineita tai esineitä.

(3 mom. kuten HE)

2 §

Viestin lukeminen ja jäljennöksen ottaminen

Vangille saapunut tai vangilta peräisin oleva kirje, muu postilähetys tai viesti saadaan lukea, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä, lähettykseen tai sen lähettäjään liittyvästä perustelusta syystä rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

4 § (Uusi)

Kirjeenvaihto asiamiehen kanssa

Vangille saapunut kirje tai muu postilähetys, jonka kirjekuoresta tai muutoin käy luotettavasti ilmi, että kirjeen lähettäjä on 1 momentissa tarkoitettu asiamies, saadaan vain vangin läsnä ollessa avata ja sen sisältö tarkastaa lähetyksen sisältämää viestiä lukematta, jos on syytä epäillä, että kirje sisältää 9 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä. Tarkastuksessa noudatetaan muutoin, mitä 1 §:n 3 momentissa säädetään.

8 § (Uusi)

Kirjeenvaihto ja puhelut varmuusosastolla

Varmuusosastolla olevalta vangilta peräisin oleva ja vangille saapunut muu kuin 3 ja 4 §:ssä tarkoitettu kirje ja muu postilähetys saadaan lukea, jos se (poist.) on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä, lähetykseen tai sen lähettäjään liittyvästä syyistä rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Muutoin vangin kirjeenvaihdossa noudatetaan, mitä 1 §:ssä, 2 §:n 2 ja 3 momentissa, (poist.) 3—5 §:ssä sekä 10 ja 11 §:ssä säädetään.

11 §

Päätösvalta

Kirjeen ja muun postilähetyksen tarkastamisesta tämän luvun 1 §:n 1 momentin nojalla sekä tällaisen lähetyksen avaamisesta ja sen sisällön tarkastamisesta 1 §:n 2 momentin ja 4 §:n 2 mo-

mentin nojalla päättää aluevankilan työjärjestyksessä määrätty ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. (Poist.)

Kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin lukemisesta 2 §:n 1 momentin, 8 §:n 1 momentin tai 9 §:n nojalla, 2 §:n 2 momentissa tarkoitusta jäljennöksen ottamisesta sekä lähetyksen tai viestin 5 §:ssä tarkoitettua pidättämisestä päättää turvallisuudesta vastaava virkamies tai hänen tällaisiin tehtäviin erikseen nimeämänsä valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Viestin saa kuitenkin antaa luettavaksi myös sellaiselle Vankeinhoitolaitoksen virkamiehelle, jolla henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annetun lain mukaan on oikeus käsitellä turvallisuustietorekisterin tietoja. Puhelun kuuntelemisesta ja tallentamisesta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies. (Uusi)

11 a § (Uusi)

Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto

Tämän luvun mukaisia tehtäviä hoitava virkamies ei saa oikeudettomasti paljastaa vangilta peräisin olevan tai hänelle saapuneen viestin sisällöstä tehtävässään saamaansa tietoa taikka tällaista viestiä koskevaa tunnistamistietoa. Tällaista tietoa ei saa myöskään käyttää omaksi tai toisen hyödyksi taikka toisen vahingoksi. Tietoa ei saa sanotulla tavalla paljastaa tai käyttää senkään jälkeen, kun tehtävän hoitaminen on päättynyt.

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, 1 momentissa tarkoitettun tiedon saa kuitenkin luovuttaa myös virkamiehelle, joka sitä välttämättä tarvitsee tämän lain mukaisten tehtävien hoitamiseksi.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

2.

Laki

tutkintavankeuslain 8 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 23 päivänä syyskuuta 2005 annetun tutkintavankeuslain (768/2005) 8 luvun 1 §, 2 §:n 1 momentti, 4 §:n 2 momentti ja 9 §:n 1 ja 2 momentti sekä
lisätään lukuun uusi 9 a § seuraavasti:

8 luku

Kirjeenvaihto ja puhelut

1 §

Kirjeenvaihto ja postilähetysten tarkastaminen

(1 mom. kuten HE)

Tutkintavangille saapunut tai tutkintavangilta peräisin oleva suljettu kirje tai muu postilähetyks saadaan tarkastaa läpivalaisemalla tai muulla vastaavalla tavalla sitä avaamatta sen tutkimiseksi, sisältääkö se 5 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä. (Poist.)

Tutkintavangille saapunut kirje tai muu postilähetyks saadaan (poist.) avata ja sen sisältö tarkastaa lähetyksen sisältämää viestiä lukematta sen selvittämiseksi, sisältääkö se 2 momentissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä. Tutkintavangilta peräisin oleva kirje tai muu postilähetyks saadaan avata ja sen sisältö tarkastaa lähetyksen sisältämää viestiä lukematta, jos lähetyksen muodosta tai koosta voidaan päätellä, että se sisältää muutakin kuin luottamuksellisen viestin, tai jos muutoin on perusteltua syytä epäillä, että se sisältää mainitunlaisia aineita tai esineitä.

(4 mom. kuten HE)

2 §

Viestin lukeminen ja jäljennöksen ottaminen

Tutkintavangille saapunut tai tutkintavangilta peräisin oleva kirje, muu postilähetyks tai viesti saadaan lukea, jos se on tarpeen kyseisen tut-

kintavangin rikostaustaan, hänen tutkintavankeusaikaiseen käyttäytymiseensä, lähetykseen tai sen lähettäjään liittyvästä perustellusta syytä tutkintavankeuden tarkoituksen turvaamiseksi, rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

4 § (Uusi)

Kirjeenvaihto asiamiehen kanssa

Tutkintavangille saapunut kirje tai muu postilähetyks, jonka kirjekuoresta tai muutoin käy luotettavasti ilmi, että kirjeen lähettäjä on 1 momentissa tarkoitettu asiamies, saadaan vain tutkintavangin läsnä ollessa avata ja sen sisältö tarkastaa lähetyksen sisältämää viestiä lukematta, jos on syytä epäillä, että kirje sisältää 5 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä. Tarkastuksessa noudatetaan muutoin, mitä 1 §:n 4 momentissa säädetään.

9 §

Päätösvalta

Kirjeen ja muun postilähetyksen tarkastamisesta tämän luvun 1 §:n 2 momentin nojalla sekä tällaisen lähetyksen avaamisesta ja sen sisällön tarkastamisesta 1 §:n 3 momentin ja 4 §:n 2 momentin nojalla päättää aluevankilan työjärjestyksessä määrätty ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. (Poist.)

Kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin lukemisesta 2 §:n 1 momentin nojalla, 2 §:n 2 momentissa tarkoitetusta jäljennöksen ottamisesta sekä lähetyksen tai viestin 5 §:ssä tarkoitetusta pidättämisestä päättää turvallisuudesta vastaava virkamies tai hänen tällaisiin tehtäviin erikseen nimeämänsä valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Viestin saa kuitenkin antaa luettavaksi myös sellaiselle Vankeinhoitolaitoksen virkamiehelle, jolla henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annetun lain mukaan on oikeus käsitellä turvallisuustietorekisterin tietoja. Puhelun kuuntelemisesta ja tallentamisesta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies. (Uusi)

9 a § (Uusi)

Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto

Tämän luvun mukaisia tehtäviä hoitava virkamies ei saa oikeudettomasti paljastaa tutkintavangilta peräisin olevan tai hänelle saapuneen viestin sisällöstä tehtävässään saamaansa tietoa taikka tällaista viestiä koskevaa tunnistamistietoa. Tällaista tietoa ei saa myöskään käyttää omaksi tai toisen hyödyksi taikka toisen vahingoksi. Tietoa ei saa sanotulla tavalla paljastaa tai käyttää senkään jälkeen, kun tehtävän hoitaminen on päättynyt.

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, 1 momentissa tarkoitetun tiedon saa kuitenkin luovuttaa myös virkamiehelle, joka sitä välttämättä tarvitsee tämän lain mukaisten tehtävien hoitamiseksi.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Valiokunnan uusi lakiehdotus

3.

Laki

poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 6 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta 29 päivänä syyskuuta 2006 annetun lain (841/2006) 6 luvun 1 ja 2 §, 4 §:n 2 momentti ja 8 § sekä

lisätään lukuun uusi 8 a § seuraavasti:

6 luku

Kirjeenvaihto ja puhelut

1 §

Kirjeenvaihto ja postilähetyksen tarkastaminen

Vapautensa menettäneellä on oikeus kirjeenvaihtoon, jollei tätä oikeutta ole pakkokeinolain 1 luvun 18 b §:ssä tarkoitetulla tavalla rajoitettu.

Vapautensa menettäneelle saapunut tai häneltä peräisin oleva suljettu kirje tai muu postilähetyks, joka on saapunut vapautensa menettäneelle tai jonka hän haluaa lähettää, saadaan tarkastaa

läpivalaisemalla tai muulla vastaavalla tavalla sitä avaamatta sen tutkimiseksi, sisältääkö se 4 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä.

Vapautensa menettäneelle saapunut kirje tai muu postilähetys saadaan avata ja sen sisältö tarkastaa lähetyksen sisältämää viestiä lukematta sen selvittämiseksi, sisältääkö se 2 momentissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä. Vapautensa menettäneeltä peräisin oleva kirje tai muu postilähetys saadaan avata ja sen sisältö tarkastaa lähetyksen sisältämää viestiä lukematta, jos lähetyksen muodosta tai koosta voidaan päätellä, että se sisältää muutakin kuin luottamuksellisen viestin, tai jos muutoin on perusteltua syytä epäillä, että se sisältää mainittunlaisia kiellettyjä aineita tai esineitä.

Jos tarkastuksen yhteydessä löydetään aineita tai esineitä, joita vapautensa menettäneellä ei ole 4 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentin mukaan lupa pitää hallussaan säilytystilassa, ne on otettava poliisin säilytettäväksi.

2 §

Viestin lukeminen

Vapautensa menettäneelle saapunut tai häneltä peräisin oleva kirje, muu postilähetys tai viesti saadaan lukea, jos se on (*poist.*) tarpeen vapautensa menettäneen rikostaustaan, hänen vapauden menetyksen aikaiseen käyttäytymiseensä, lähetykseen tai sen lähettäjään liittyvästä perustellusta syytä vapauteen kohdistuvan toimenpiteen tarkoituksen turvaamiseksi, rikoksen estämiseksi, säilytystilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vapautensa menettäneen tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

4 §

Kirjeenvaihto asiamiehen kanssa

Vapautensa menettäneelle saapunut kirje tai muu postilähetys, jonka kirjekuoresta tai (*poist.*)

muutoin käy luotettavasti ilmi, että kirjeen lähettäjä on 1 momentissa tarkoitettu asiamies, saadaan vain vapautensa menettäneen läsnä ollessa avata ja sen sisältö tarkastaa lähetyksen sisältämää viestiä lukematta, jos on syytä epäillä, että kirje sisältää 4 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä. Muutoin tarkastuksessa noudatetaan, mitä 1 §:n 4 momentissa säädetään.

8 §

Päätösvalta ja menettely

Kirjeen ja muun postilähetyksen (*poist.*) tarkastamisesta tämän luvun 1 §:n 2 momentin nojalla sekä tällaisen lähetyksen avaamisesta ja sen sisällön tarkastamisesta 1 §:n 3 momentin ja 4 §:n 2 momentin nojalla päättää poliisimies.

Kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin lukemisesta ja pidättämisestä päättää säilytystilan esimies tai tällaisiin tehtäviin erikseen nimetty pidättämiseen oikeutettu virkamies. Puhe-lun kuuntelemisesta päättää säilytystilan esimies tai hänen määräämänsä pidättämiseen oikeutettu virkamies. Päätös on tehtävä kirjallisesti.

8 a § (*Uusi*)

Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto

Tämän luvun mukaisia tehtäviä hoitava virkamies ei saa oikeudettomasti paljastaa vapautensa menettäneeltä peräisin olevan tai hänelle saapuneen viestin sisällöstä tehtävässään samaansa tietoa taikka tällaista viestiä koskevaa tunnistamistietoa. Tällaista tietoa ei saa myöskään käyttää omaksi tai toisen hyödyksi taikka toisen vahingoksi. Tietoa ei saa sanotulla tavalla paljastaa tai käyttää senkään jälkeen, kun tehtävän hoitaminen on päättynyt.

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, 1 momentissa tarkoitettua tietoa saa kuitenkin luovuttaa myös virkamiehelle, joka sitä välttämättä tarvitsee tämän luvun nojalla suorit-

*tavan toimenpiteen tarkoituksen toteuttamiseksi Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
tai tämän lain mukaisten tehtävien hoitamiseksi. 20 .*

Helsingissä 7 päivänä helmikuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Tuija Brax /vihr	Heli Paasio /sd
jäs.	Esko Ahonen /kesk	Lyly Rajala /kok
	Leena Harkimo /kok	Tero Rönni /sd
	Lasse Hautala /kesk	Petri Salo /kok
	Anne Holmlund /kok	Pertti Salovaara /kesk
	Tatja Karvonen /kesk	Minna Sirnö /vas.
	Petri Neittaanmäki /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Risto Eerola.